

Західний квітковий трипс - *Frankliniella occidentalis* Perg.

Західний квітковий трипс – найнебезпечніший шкідник овочевих, декоративних і квіткових культур закритого ґрунту. Високий рівень шкодочинності *Frankliniella occidentalis* обумовлений його багатоїдністю, здатністю переносити на рослини вірусні хвороби, а також складністю боротьби з ним. Пошкоджує більш як 250 видів рослин, впливаючи на комерційне вирощування. За масового заселення рослин різко знижується вихід продукції, іноді урожай гине повністю. Деякі культури, включаючи зрізані квіти, полуниці, перець і огірки, при ураженні їх трипсами практично повністю втрачають ринкову цінність. Відноситься до списку А-2: Карантинні організми, обмежено поширені в Україні. Батьківщиною трипса є Північна Америка, зараз розповсюджений майже по всьому світу, тому існує високий ризик занесення цього шкідника з-за кордону в рослинній продукції (квіти, різноманітні горщиківі та овочеві культури, зелень тощо). Більшість цієї продукції надходить із європейських країн, насамперед із Польщі, Нідерландів та Іспанії.

Біологія і морфологія

Дрібні комахи довжиною 0,9-1,2 мм. Поверхня тіла гладка, грубосітчаста структура відсутня. Забарвлення тіла – від блідо-жовтого до темно-коричневого. Всі щетинки на тілі темні. Крила світло-жовтого кольору, вузькі, на кінцях загострені. Вусики восьмичленні. Черевце десятичленникове. Самець трохи світліший самки. Рогові вирости на черевці відсутні. Яйце бобовидної форми, світле, довжиною – 0,2 мм. Личинка і пронімфа світло-жовта, імагоподібна, 0,5 - 1,3 мм.

Самка відкладає яйця в тканину листків, стебел, квітів і плодів. Самки *F. occidentalis* можуть відкладати як запліднені, так і незапліднені яйця. З незапліднених яєць з'являються лише самці, із запліднених - виходять самки. Через 2,5-4 дні з яйця виходить личинка і починає живлення. Личинка розвивається, проходить стадію 1 і 2-го віку, і падає у ґрунт. В ґрунті линяє і перетворюється на пронімфу. Через 1-3 дні з німфи виходить доросла комаха, яка знову піднімається на рослину. Самки живуть довше самців (27 - 45 днів). Плодючість - до 300 яєць. Імаго і личинки трипсу можуть переносити температури нижче нуля та після цього ефективно відтворюватись. Оптимальна температура розмноження +25°C. При сприятливих умовах *F. occidentalis* розмножується майже безперервно. В теплицях може розвиватись до 15 поколінь на рік.

Ознаки пошкодження

Frankliniella occidentalis Perg. — фітофаг, який спричиняє пошкодження рослинних тканин, висмоктує вміст клітини, розрізує тканини яйцекладом для відкладання яєць усередину тканин. Кожне проколювання руйнує в середньому одну епідермальну та 1-2 паренхімні клітини, що поступово призводить до зневоднення і знебарвлення тканин та утворення на їх поверхні некрозів. Маючи сисний ротовий апарат, трипси висмоктовують сік, поїдають пилок і нектар рослин, що призводить до деформації бруньок, пуп'янків, квітів, втрати їх кольору і передчасного в'янення рослин.

Основною ознакою ураження є знебарвлення кінчиків верхніх листків рослин та “плямистість з ореолом” - маленький чорний рубець, оточений білуватою плямою. У рослин спостерігають появу сріблястого забарвлення, побіління, локальну деформацію, ріст коричневих наростів неправильної форми, особливо на листках декоративних рослин. В свою чергу, на трояндах та квітах сенполій, ураження західним квітковим трипсом проявляється у вигляді білого нальоту, а якщо зараження відбулося до початку цвітіння, то це може призвести до деформації зародків. За масового заселення бутонів троянд, квіти засихають до початку цвітіння. Яйця, відкладені західним квітковим трипсом у тканини пелюсток, викликають на квітках ефект «гусячої шкіри», особливо в орхідей, а яйцекладка на плодах винограду призводить до розтріскування шкірки плоду, що сприяє його ураженню грибовими хворобами. Під час живлення бруньками, до початку їх розпускання, відбувається деформація листків. На посівах огірків трипси концентруються в суцвітті, квітках, листках і плодах. Після перфорації тканин листка, плями збільшуються, утворюючи некрози, що охоплюють майже всю листову пластинку і гальмують фізіологічні процеси рослин. На плодах огірків навколо плодоніжки утворюються некротичні плями, пошкоджені огірки скручуються. На помідорах трипси зосереджуються під загнутими краями нижніх листків рослин. При масових проколах листки в'януть. На зелених і стиглих плодах навколо точок проколювання утворюються білі кільця.

Способи поширення

Дорослі комахи та личинки західного квіткового трипса легко переносяться вітром, а також на одязі та у волоссі персоналу теплиць. В інші країни трипс завозиться зі зрізаними квітами, розсадою, іншим садивним матеріалом, а також зі свіжими овочами (томати, салатна зелень, огірки).

Фітосанітарні заходи

В зв'язку з прихованим способом життя трипса і складним виявленням його при огляді вантажів, самим надійним заходом, який недопустить завезення шкідника в країну, є обстеження місць вирощування рослин, які повинні бути вільними від шкідника. Обстеження проводять за допомогою клейових пасток синього, жовтого чи білого кольорів.

Методи боротьби

Трипси дуже стійкі шкідники. Хімічна боротьба з ними досить ускладнена. Методи боротьби в теплицях можуть бути такими: обкурення сіркою, обробка ґрунту 2% розчином формаліну, використання технічних коливань температур і вологості повітря в теплиці, обробка парною під термостійкою плівкою, знезараження інвентарю, використання дозволених інсектицидів згідно з «Переліком пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні». Біологічні засоби боротьби включають хижих кліщів, таких як: *Neoseiulus cucumeris*, *Iphesius degenerans*, *Amblyseius swirskii*, *Stratiolaelaps scimitus*, *Gaeolaelaps gillespiei*, *Gaeolaelaps aculeifer*, клопів-піратів (*Orius insidiosus*), нематод (*Steinernema feltiae*), грибових збудників комах *Beauveria bassiana*.

Управління фітосанітарної безпеки Головного управління Держпродспоживслужби в Тернопільській області
тел. (0352) 52-18-14
E-mail: fitobezpeka@dpss-te.gov.ua
м. Тернопіль, вул. Чернівецька, 24 А

З метою запобігання проникненню на територію України регульованих шкідливих організмів імпорту об'єкти регулювання мають бути вільними від карантинних організмів. У разі виявлення карантинних шкідливих організмів в імпортованих вантажах, то до таких вантажів застосовуються відповідні фітосанітарні заходи.